

Slavica Dinić

PRIKAZ KNJIGE

**Dorđe Ignjatović
PRAVO IZVRŠENJA KRIVIČNIH SANKCIJA,
BEOGRAD, 2010. GOD.**

U ediciji Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu 2010. god, objavljeno je četvrto izdanje udžbenika „Pravo izvršenja krivičnih sankcija“ autora prof. dr. Đorđa Ignjatovića. Knjiga ima ukupno 230 strana, a sastoji se od dve tematske celine i to: 1. Pravo izvršenja krivičnih sankcija kao nauka i 2. Pravo izvršenja krivičnih sankcija kao grana pozitivnog prava.

Na početku prvog dela Ignjatović se bavi pojmom i predmetom nauke „Prava izvršenja krivičnih sankcija“, kao jedne od disciplina unutar Penologije shvaćene u širem smislu. Po njemu, ova nauka kritički proučava izvršenje krivičnih sankcija i srodnih mera koje sudski organi određuju učinocima krivičnih dela, čime im oduzimaju ili ograničavaju određena prava ili im nameću određene obaveze. (str. 17). Za predmet ove nauke autor određuje norme kojima se uređuje postupak izvršenja krivičnih sankcija.¹

Metod nauke „Prava izvršenja krivičnih sankcija“ predstavlja drugo pitanje kojem Ignjatović posvećuje pažnju. Ovde autor ističe značaj primene pravnih metoda deleći ih na: saznajne i tehničke.

U sklopu trećeg pitanja pisac analizira mesto „Prava izvršenja krivičnih sankcija“ u sistemu nauka sagledavajući njen odnos

---

¹ U krivične sankcije Ignjatović ubraja: kazne (kazna zatvora, novčana kazna, rad u javnom interesu i oduzimanje vozačke dozvole); mere upozorenja; mere bezbednosti; i vaspitne mere. Autor, naglašava da je Zakonom o odgovornosti pravnih lica za krivična dela iz 2009. godine, proširen predmet nauke Prava izvršenja krivičnih sankcija. Naime, uvedena je i mogućnost izvršenja krivičnih sankcija (kazna /novčana, prestanak pravnog lica/; uslovna osuda i mere bezbednosti /zabrana obavljanja određenih poslova ili delatnosti za koje je pravno lice registrovano; oduzimanje predmeta i javno objavljivanje presude/) prema pravnim licima.

prevashodno sa materijalnim krivičnim pravom, krivičnim procesnim pravom i izvršnim krivičnim pravom. On međutim napominje kako je ove discipline gotovo nemoguće odvojiti jer proizilaze jedna iz druge. U cilju izbegavanja svođenja materije izvršenja krivičnih sankcija na pravnu dogmatiku i nastojanja njenog pozicioniranja u realne okvire Ignjatović posebno insistira na povezanosti nauke „Prava izvršenja krivičnih sankcija“ sa Kriminologijom.

Na kraju prvog dela udžbenika autor daje prikaz najznačajnijih radova iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija. Ignjatović pri tom ističe kako su, za razliku od stanja u svetu, a naročito u anglofonskim zemljama, na našem području, osim komentara ZIKS-a, ovakvi radovi prava retkost. Istom prilikom napominje kako se većina autora u svetu bave proučavanjem izvršenja kazne zatvora zapostavljajući problematiku izvršenja drugih krivičnih sankcija.

Drugi deo – „Pravo izvršenja krivičnih sankcija“ kao grana pozitivnog prava – podeljen je u dve celine: 1. Međunarodni izvori prava izvršenja krivičnih sankcija i 2. Domaći izvori prava izvršenja krivičnih sankcija. Ovaj deo udžbenika, koji inače predstavlja većinski deo (str. 28-209), sačinjavaju pre svega tekstovi pravnih propisa.

Govoreći o međunarodnim izvorima „Prava izvršenja krivičnih sankcija“ autor upoznaje čitaoca sa sadržajem univerzalnih deklaracija i drugih pravnih akata iz kojih se crpi legalnost i legitimnost zaštite lica nad kojima se sprovode krivične sankcije. U relevantne dokumente koji su povezani sa predmetom ovog rada autor ubraja: 1. Standardna minimalna pravila o postupanju sa zatvorenicima; 2. Konvencija protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja i kazni ili postupaka; 3. Pravila za ponašanje lica u službi zakona; 4. Mere za zaštitu prava lica osuđenih na smrtnu kaznu; 5. Načela medicinske etike za zdravstveno osoblje; 6. Standardna minimalna pravila UN za maloletničko pravosuđe; 7. Pravila Ujedinjenih nacija o zaštiti maloletnika lišenih slobode; 8. Standardna minimalna pravila UN-a o alternativnim merama; 9. Smernice UN-a za prevenciju maloletničke delinkvencije; 10. Povelja UN-a; 11. Univerzalna deklaracija o pravima čoveka; 12. Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima; 13. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i 14. Konvencija o pravima deteta.

Od dokumenata regionalnih organizacija – Saveta Evrope pisac izdvaja: 1. Evropska pravila o zatvaranju (ovaj dokument ne

predstavlja obavezu država potpisnica da sa njim usaglasе svoje unutrašnje pravo); 2. Evropska konvencija o prevenciji mučenja i nehumanih i ponižavajućih postupaka i kažnjavanja (za razliku od prethodno navedenog, ovaj dokument je obavezujući za zemlje potpisnice) i 3. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava (takođe se svrstava u kategoriju obaveznih dokumenata).

Nakon izlaganja sadržaja i osnovnih principa međunarodnih dokumenata Ignjatović pažnju usmerava na analiziranje značaja sudske prakse kao specifičnog izvora prava izvršenja krivičnih sankcija. Ovde se autor poziva na neke od najpoznatijih presuda Evropskog suda za ljudska prava (e. *European court for human rights* - ECHR). Činjenica je da naš pravni sistem ne poznaje sudsku praksu kao izvor prava. Međutim, Ignjatović napominje da analiziranje prakse ECHR-a može da bude od naročite koristi za usvajanje određenih stavova i pravnih mehanizama u rešavanju sporova između naših građana i države čime bi prateći troškovi bili znatno umanjeni.

Sve domaće izvore prava izvršenja krivičnih sankcija Ignjatović deli u dve grupe i to: primarne i sekundarne. U izlaganju autor najpre govori o sekundarnim izvorima, misleći pri tom na ustavne odredbe, norme materijalnog krivičnog prava i norme krivičnog procesnog prava. Ovde autor naročito ukazuje na problematiku normi krivičnog procesnog prava, čije sagledavanje otežava činjenica čestog menjanja sadržaja Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) u poslednjih par godina.

U primarne izvore ubrojani su: propisi koji uređuju opšti model izvršenja krivičnih sankcija (Zakon o izvršenju krivičnih sankcija - ZIKS i Pravilnik o kućnom redu u kazneno-popravnim zavodima i okružnim zatvorima); propisi koji se odnose na izvršenje sankcija za posebno teška krivična dela (Zakon o izvršenju kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala); odredbe koje regulišu pitanje izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima (Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično-pravnoj zaštiti maloletnika - ZMUKD) i regule koje se tiču postupka izvršenja krivičnih sankcija prema pravnim licima (Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična dela).

ZIKS i ZMUKD slede standarde sadržane u međunarodnim dokumentima (preporuke Svetske organizacije, Saveta Evrope i Evropskog suda za ljudska prava). Jedan od retkih odstupanja od ovog pravila, kako autor zapaža, tiče se ZMUKD koji predviđa zabranu nošenja vatrenog oružja unutar zavoda i ustanova u kojima se

izvršavaju zavodske mere ili kazna maloletničkog zatvora. Ovakvo rešenje nije u skladu sa međunarodnim preporukama koje predviđaju zabranu nošenja i upotrebe vatrenog oružja u ustanovama u kojima su smešteni maloletnici. (str. 194).

Zakon o izvršenju kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala reguliše postupak izvršenja kazne zatvora za naročito teška krivična dela, pri čemu samo modifikuje opšti režim izvršenja krivičnih sankcija (ZIKS). Model "modifikacije", primenjen je i u Zakonu o odgovornosti pravnih lica za krivična dela, koji sadrži norme o uslovima pod kojima se izvršavaju krivične sankcije izrečene pravnim licima.

U daljem izlaganju Ignjatović ističe neka sporna rešenja ZIKS-a skrećući pri tom pažnju na terminološku nedoumicu izraza "posebna prava osuđenog lica". Po njemu je adekvatniji bio izraz "pogodnosti osuđenih", a koji je egzistirao u prethodnom tekstu ZIKS-a. On smatra da ovakvo rešenje ne stvara samo etimološki, već i konceptualni problem, jer osuđeno lice može shvatiti da ima „posebna prava“ na određene pogodnosti i da njihovo ostvarenje zatraži sudskim putem. (str. 141-142).

Takođe, Ignjatović ukazuje i na neusklađenost ZIKS-a i Pravilnika o kućnom redu u kaznenim ustanovama u pogledu prava osuđenog na obaveštavanje. Kako ističe autor, prema ZIKS-u osuđenik ovo pravo ima u neograničenom obimu i iz neograničenih izvora. Međutim, prema Pravilniku, o korišćenju knjiga i drugih sredstava javnog obaveštavanja odlučuje upravnik zavoda lično, čime je mogućnost osuđenih lica za dodatnim obrazovanjem i obaveštavanjem uslovljena subjektivnim činiocima.

Po rečima pisca, ZIKS je "*Magna carta*" prava osuđenih lica svuda u svetu, tj. njime se štite osnovna prava osuđenika. Zbog toga autor napominje da bi određena pitanja, koja nisu u tesnoj vezi sa pravima osuđenih, ubuduće trebalo izostaviti iz ovog Zakona. (str. 178-180).

U Zaključnim razmatranjima (str. 210-215) Ignjatović iznosi stav da problem izvršenja krivičnih sankcija u krivičnopravnom sistemu Republike Srbije svakako nije u normama koje regulišu ovu oblast, već u implementaciji tih normi na konkretne slučajeve u praksi.